

пріоритетності правових норм чи категорій громадян.

Неправомірне ухилення від призову, подання недостовірних даних для отримання відстрочки або ухилення від виклику до ТЦК можуть тягнути за собою: адміністративну відповідальність (штрафи); кримінальну відповідальність (ст. 336 КК України – ухилення від мобілізації).

Реалізація права на відстрочку в умовах воєнного стану потребує чіткого дотримання встановленого порядку та підготовки необхідних документів. Громадяни мають уважно стежити за оновленнями законодавства, оскільки умови можуть змінюватися в залежності від ситуації в країні.

Списоу використаних джерел:

1. Конституція України «[Електронний ресурс]. - Режим доступу:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію. Закон України від 21.10.1993 р. № 3543-ХІІ «[Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text>
3. Про затвердження Порядку проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.05.2024 р. № 560 [Електронний ресурс]. - Режим доступу:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-2024-%D0%BF#Text>

***ПЕКАРСЬКИЙ Сергій Петрович**, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності та інформаційної безпеки факультету № 3, Донецький державний університет внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент.*

ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Законодавством України визначено, що Національна поліція, як правоохоронний орган відноситься до сил безпеки та оборони [1]. Це покладає свій відбиток на реалізацію органами Національної поліції своїх повноважень в умовах правового режиму воєнного стану. Під воєнним станом законодавець визначає особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози

небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [2, ст. 1].

Автором попередньо були досліджені питання діяльності Національної поліції в системі сил безпеки та оборони, а також нормативно-правове забезпечення діяльності Національної поліції України в умовах правового режиму воєнного стану під час роботи над монографією «Протидія кримінальним правопорушенням Національною поліцією в особливий період», яка була виконана колективом авторів у 2024 році на базі Донецького державного університету внутрішніх справ [3]. Робота над монографією надала можливість автору зазначити дефініцію, згідно якої після впровадження в нашій державі Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64 правового режиму воєнного стану були внесені зміни та доповнення до завдань та повноважень підрозділів Національної поліції [3, с. 9].

Згідно статті 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 року № 389-VIII встановлено, що у період дії воєнного стану не можуть бути припинені повноваження органів, зокрема тих, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування [2, ст. 10]. Зазначена вимога стосується і підрозділів кримінальної поліції, які входять до системи Національної поліції України [4, ст. 13].

Сучасний науковець вчений Юнін О. С. дійшов висновку про те, що в рамках реалізації поставлених перед Національною поліцією завдань напрями діяльності поліцейських не є характерними для поліції в мирний час [5, с. 98] Юнін О. С. зазначає: «Так, на деокупованих територіях, прифронтових територіях, поліцейські у взаємодії з іншими правоохоронними органами або законними воєнізованими формуваннями (взаємодія з якими також є не типовою у діяльності поліції у мирний час) протидіють диверсійним групам ворога (які є професійними військовими); займаються фіксацією воєнних злочинів росіян; розмінуванням; техніко-криміналістичним забезпеченням огляду місця події, в тому числі пов'язаної з пожежами, та спеціальні вибухотехнічні роботи за фактами скоєння вибухів, надходження повідомлень про виявлення підозрілих вибухонебезпечних предметів, загрозу вибуху. Водночас на території, яка є театром активних бойових дій, у прифронтових зонах поліцейські здійснюють евакуацію населення, доставляють гуманітарну допомогу. Окрім того, серед пріоритетних завдань на щойно деокупованих територіях та у прифронтових територіях є запобігання фактам мародерства тощо [2, с. 98]. Окремим напрямком діяльності підрозділів кримінальної поліції стало виявлення та документування фактичних даних про протиправну діяльність учасників не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань, відповідальність за що передбачена статтею 260 КК України [6].

Згідно положень статті 5 Закону України «Про оперативно-розшукову

діяльність» від 18 лютого 1992 року № 2135-ХІІ підрозділи кримінальної поліції Національної поліції відносяться до підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність [7]. Під час здійснення оперативно-розшукової діяльності не допускається порушення прав і свобод людини та юридичних осіб. Окремі обмеження цих прав і свобод мають винятковий і тимчасовий характер і можуть застосовуватись лише за рішенням слідчого судді з метою виявлення, попередження чи припинення тяжкого або особливо тяжкого злочину та у випадках, передбачених законодавством України, з метою захисту прав і свобод інших осіб, безпеки суспільства [7, ст. 9]. Відповідно – спостереження за особою, річчю або місцем, а також аудіо-, відеоконтроль місця може проводитися з метою встановлення даних про особу та про її зв'язки у разі, коли є факти, які підтверджують, що нею готується тяжкий або особливо тяжкий злочин, для отримання відомостей, які вказують на ознаки такого злочину, для забезпечення безпеки працівників суду і правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів цих осіб, а також з метою отримання розвідувальної інформації в інтересах безпеки суспільства і держави [7, ст. 9]. Окрім того, у разі виявлення ознак кримінального правопорушення оперативний підрозділ, який здійснює оперативно-розшукову діяльність, зобов'язаний невідкладно направити зібрані матеріали, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, до відповідного органу досудового розслідування для початку та здійснення досудового розслідування в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України [7, ст. 7].

Отже, згідно норм Конституції права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [7, ст. 3]. З метою виконання вимог статті 3 Конституції України, яка визначає людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека найвищою соціальною цінністю [8, ст. 3] працівники кримінальної поліції Національної поліції України зобов'язані спрямовувати свої зусилля на дотримання прав людини при здійсненні оперативно-розшукової діяльності в умовах правового режиму воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. Дата оновлення: 9 вересня 2024 року. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
2. Про правовий режим воєнного стану: Закону України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. Дата оновлення: 27 липня 2024 року. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.
3. Протидія кримінальним правопорушенням Національною поліцією в особливий період : колективна монографія / А. Ф. Волобуєв, А. О. Волобоев,

- С. А. Германов, А. В. Крушеницький, О. В. Одерій, С. П. Пекарський, А. М. Удод; за заг. ред. О. В. Ковальової. Київ : Алерта, 2024. 298 с.
4. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. Дата оновлення: 16 серпня 2024 року. *Вебпортал Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
5. Юнін О. С. Особливості надання поліцейських послуг в умовах воєнного стану. *Наукові записки*. Серія: Право. 2023. вип. 14. С. 95-100. URL: <https://pravo.cusu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/263/265>.
6. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. Дата оновлення: 21 листопада 2024 року. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
7. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-XII. Дата оновлення 9 серпня 2024 року. *Вебпортал Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>.
8. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Дата оновлення: 1 січня 2020 року. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#n4288>

***ПЕТРУК Ярослав Анатолійович**, аспірант Донецького державного університету внутрішніх справ.*

НОРМОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН

Нормотворча діяльність Міністерства внутрішніх справ України має важливе значення для забезпечення прав і свобод громадян, оскільки МВС України є одним з головних органів виконавчої влади, відповідальних за забезпечення правопорядку та безпеки, а також виконання законодавства, що стосується забезпечення, захисту прав і свобод людини та громадянина. Завдяки своїй нормотворчій діяльності, МВС України вносить зміни і доповнення в нормативно-правові акти, що регулюють діяльність правоохоронних органів, а також сприяє розвитку правової бази, що гарантує захист прав і свобод людини та громадянина.

Так, нормотворча діяльність Міністерства внутрішніх справ України регламентується зокрема Законом України «Про правотворчу діяльність» [1], який регулює процес створення, прийняття і реалізації нормативно-правових актів в Україні. Він забезпечує прозорість і ефективність правотворчого процесу, що є ключовим для захисту прав людини.

Цей закон встановлює основні принципи правотворчої діяльності, такі як верховенство права, законність, прозорість, участь громадян у правотворчому процесі та відповідальність суб'єктів правотворчості.

Слід зазначити, що центральним суб'єктом нормотворчої діяльності в ОВС є Міністерство внутрішніх справ України, підпорядковані йому місцеві